

SKÄRGÅRDSFORUM

Minnesanteckningar

17 oktober

Gräsö, Östhammars kommun, region Uppsala

Plats: Gräsö församlingshem

Tid: Kl 11-14 inkl lunch

10.30- Fika

Ett 40-tal deltagare samlades och inledde dagen med fika.

11.00- Välkomna, presentation.

Birgitta, ordförande i Gräsö Skärgårdsråd, och Lotten, ordförande i SRF, hälsade alla välkomna och presenterade dagens program.

11.10- Hur jobbar vi i Skärgårdarnas

Riksförbund?- Lotten Hjelm

Lotten presenterade SRF och vår verksamhet.

Ca 100 000 bor på öar utan fast

vägförbindelse. SRF är en paraplyorganisation

för olika skärgårdsföreningar. 15 olika

skärgårdsföreningar är medlemmar i SRF. SRF

har representantskapsmöten där alla

medlemsföreningar kan skicka representanter

mötet. Denna gång på Rävstens stugby. SRF är

också medlem i ESIN.

SIKO och BSR är regionala paraplyföreningar

för Stockholms och Bohusläns

skärgårdsföreningar.

Övergripande målsättning. Det ska gå att bo,

leva och arbeta i skärgården. Transporter är

det som skiljer oss från andra landsbygder.

Vi har ett utvecklat samarbete med forskarvärlden. För att höras behövs forskning för att visa på våra utmaningar. SNIR med forskarkonferenser var annat år.

SVESAM-utredningen visar på hur man ska arbeta med skärgårdsfrågor på nationell, regional och lokal nivå. Alla öar utan bro ska klassas som glesbygd.

SRF sitter med i flera rådgivande nationella organ.

SRF ordnar skärgårdsriksdagar varje år. Nästa blir den 18 mars. Denna gång med fokus på ölag.

Sverige har ingen ölag eller policy för öar. Vi arbetar för att få till detta.

Aktuella frågor: Ensamhet på öar, CE4EUI, Central Baltic projekt (företagande på öar), Beredskap på öar.

Bild 1. Lotten och Brigitta hälsar alla välkomna.

SKÄRGÅRDSFORUM

Arbetsgrupper med öbor med intresse för frågor. Exempel på arbetsgrupper: Blåjus, Fiske, Färjor, Företagande, Hållbarhet, Redaktion, Skärgårdsboende, Skärgårdsbönder, Skärgårdsskolor. Vill du vara med i en grupp hör av dig till styrelsen.

Ö-perspektivet är viktigt att ha med i politiken. Vi arbetar intensivt med att få med detta perspektiv i det politiska arbetet.

Bild 2. Auditoriet lyssnar fokuserat.

11.30- Gräsö skärgårdsförening, utmaningar och möjligheter- Birgitta Söderberg

Birgitta presenterade Gräsö skärgårdsråd och de aktiviteter man arbetar med. GSR har funnits sedan 1980-talet och blev med i SRF 1998. År 2000 blev de en av 8 utvecklingsgrupper i Östhammars kommun. Bidraget finns inte längre. Olika uppgifter: Tidtabell till färjan, Buss till färjan, transporter av olika slag, ordna möten, vara kontakt mot kommun och region och länsstyrelse.

Löst sammanhållet nätverk med

årsmöte men ingen medlemsmatrikel eller medlemsavgift. Styrelsen kan vara kontaktpersoner mot olika föreningar på Gräsö. Vi vill fungera lite som paraply för olika aktörer på Gräsö.

11.45- Bobarhet- doktorand Pia Prost

Pia, nybliven doktorand vid Södertörns högskola presenterade sig och berättade om sitt doktorandprojekt. Kommer från Åbo Akademi ursprungligen. Har ett doktorandprojekt om bobarhet i skärgårdar. En metod för att mäta små ö-samhällens livskraft. Tar fasta på att öborna är experter på sig egen ö. För att vara hållbart måste samhället vara bobart. Bobarhetsmodellen omfattar 7 delområden där man undersöker hur fruktbara dessa områden är. Områdena är: identitet, ekosystem, färskvatten, energi, lokal ekonomi, offentlig service och välmående invånare. Analysarbetet genomförs som workshops med öborna där man i diskussion sammanfattar situationen inom respektive delområde. Olika punkter inom varje delområde ges poäng och ju större poäng för delområdena desto bättre bobarhet. Låga poäng på vissa områden pekar på var åtgärder behöver sättas in. Presenterade exempel på öar där analysen genomförts.

12.00- Östergötlands skärgårdsutvecklare- Anna Karlin

Anna Karlin, Skärgårdsutvecklare, berättade om hur man lokalt och regionalt arbetar med skärgårdsfrågor.

Området har 8000 öar och drygt 200 bor på öar. Ca 3% av öarna är bebyggda med c 1 300 bostäder varav 90% är fritidshus. På öar bor ofta endast 1 – 2 familjer. Ca 47 öar är åretruntbebodda och 236 öar har året runt + deltidsboende.

Regionen och kommunerna har tillsammans en skärgårdsutvecklare. Tjänsten ska vara ett nav för utveckling. Ett gemensamt skärgårdsråd finns för gemensamt arbete för skärgårdarn. Rådet har

SKÄRGÅRDSFORUM

funnsit sedan 80-talet. Möts 2 ggr/år. Rådet har utarbetat ett skärgårdsprogram för utveckling och kunskapsinsamling. Nytt projekt för att öka beredskapen i Östergötlands skärgård. Kommer bl a att köpa i hjärtstartare mm.

Huvudaktörer är regionen, ett 40-tal öar är med och en referensgrupp omfattar ett 10-tal öar.

Beredskapsutrustning: Friluftspaket, paket för snabb insats och gemensam brandutrustning.

12.15- Hur jobbar kommun/region/länsstyrelse med skärgårdsfrågor?

Birgitta berättade om hur man arbetar med skärgårdsfrågor lokalt och regionalt. Några lokala politiker gav korta inspel på deras syn på dessa frågor. Inspelen visade att det finns en oenighet mellan Kommun och Länsstyrelsen som försvårar utvecklingsarbetet.

Kommunens handläggare berättade om ett projekt för att sprida kunskap "Sätt öarna på kartan".

Ofta är det samhällsprocessen som blir en utmaning för utvecklingsarbete. Ett bra exempel däremot är sommarbussen lokalt på ön som mottagits positivt.

Det stora problemet är den långa handläggningstiden på Länsstyrelsen och svårigheten att få klarar besked inom rimlig tid.

Liknande frågor finns även längs fastlandskusten.

12.30- Lunch

God lunch serverades. Potatissoppa med bröd.

13.15- Strandskyddsfrågor- Maria Malmlof

Maria, v ordf i SRF, presenterade den aktuella situationen rörande strandskyddet.

Nya regler 2020 och 2023. Proposition om lättnader 2024 antogs och trädde i kraft 1 juli 2025.

Undantaget vatten mindre än 10 x 10 m eller vattendrag minde än 2 m bredd mm. Kritik och oklarheter upptäcktes. Ny utredning för revidering. Hur kan möjligheter till bebyggelse för verksamhet ordnas. Underlätta om och tillbyggnad, ersätta gamla, nedbrunna fastigheter.

Kompensera för landhöjning, anläggningar för friluftsliv, tillfälliga arrangemang, Totalförsvaret, kartlägga skyddets påverkan, peka kriterier för dispens, kommundispens, kriterier för att neka dispens, konsekvensutredning för lagda förslag.

SRF:s inspel: Generell dispens för företag med nödvändiga anläggningar, bryggabåthus till bofasta, bygga för generationsboende/-växling, 300 m bara när det behövs, förtydliga villkor för bedömningsfrågor, proportionalitetsprincip värd namnet, ge kommun/region större inflytande, åtgärda demokratiunderskottet i skärgården.

13.30- Skärgårdsforskning- Paulina Rytönen

Paulina berättade om aktuella forskningsprojekt rörande livet i skärgården och även SNIR.

Öka intresset och länka samman ö-forskning, etablera -begreppet ö-forskning, samverka kring kunskapsutveckling, validering och överföring, skapa kontaktytor mellan forrskare och ö-samhällen, kynta ihop nordisk forskning mm.

SNIR – nätverk för ö-forskning, ordna konferenser om ö-forskning.

Kan säkert driva parallella projekt i olika områden, t ex norrland (UmU, HUF), Östersjön (SH, SU, SRF m fl), syd (Lund Univ, Ven m fl), Väst (GU, BSR)

Beredskap: SNIR Mars 2025 och "kafferep" maj 2025. Behöver följas upp.

Nästa konferens Öckerö 2026.

SKÄRGÅRDSFORUM

Andra satsningar: Forskarfredag, beredskapsfrågan (se ovan).

Projekt Scale Up – växla upp affärsutveckling på öar.

13.40- Beredskap-

Lotten väckte frågan om hur det är med beredskapen på Gräsö och i våra andra skärgårdsområden.

Berättade om SRFs nya projekt om inventering av beredskapsarbete på öar runt om i Sverige

Inger berättade om ett kommande webinarium i november.

Beredskapssamordnare i Östhammars kommun tar gärna emot inspel och tips.

13.50- Frågor

Dagen avslutades med en frågestund.

Några frågor dök upp om tillgänglighet och väntan på färjan och bussen.

Vid PC:n

Olle Nygren